

IV

(Teave)

TEAVE EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDELT, ORGANITELT JA ASUTUSTELT

NÕUKOGU

Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused vägivaldse ekstremismi viiva radikaliseerumise ennetamise kohta

(2016/C 467/02)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU JA LIIKMESRIIKIDE VALITSUSTE ESINDAJAD,

TULETADES MEELDE lisas esitatud kõnealuse küsimuse poliitilist tausta ning eelkõige deklaratsiooni kodanikuaktiivsuse ning vabaduse, sallivuse ja mittediskrimineerimise ühiste väärtuste edendamise kohta hariduse kaudu ⁽¹⁾ ning

TUNNISTADES, et:

- Euroopa Liit on ühine platvorm jõuka ja rahuliku koosseiseteerimise ruumi loomiseks ning mitmekesisuse austamiseks, tuginedes Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 tunnustatud ühiste väärtustele ja põhimõtetele;
- Euroopa ees seisvad väljakutsed, mis on tingitud hiljutistest terroriaktidest, rõhutavad vajadust kiires korras vägivaldse ekstremismi viivat radikaliseerumist ennetada ja selle vastu võidelda ⁽²⁾. Paljud terrorismis kahtlustatavad isikud on Euroopa Liidu radikaliseerunud kodanikud, kes on lasknud sageli enda üle võimust võtta välistel ideoloogilistel mõjutajatel, kes lisaks silmast-silma meetoditele kasutavad võimsaid ja kiireid tehnoloogilisi värbamis- ja meelitusvahendeid;
- eelkõige noorte seas radikaliseerumist soodustavad inimlikud ja sotsiaalsed tingimused on keerulised ja mitmekülgsed ning võivad hõlmata järgmist: isiklikku ja/või kultuurilist sügavat võõrandumistunnet, tegelikku ja/või tajutud ülekohtu, ksenofoobiat ja diskrimineerimist, ebapiisavat haridust ja koolitust või ebapiisavaid töövõimalusi, sotsiaalset tõrjutust, linna- ja maapiirkondade elukeskkonna halvenemist, geopoliitilisi huvisid, moonutatud ideoloogilisi ja usulisi veendumusi, struktureerimata perekonnasidemeid, isiklike traumasid või vaimse tervise küsimusi;
- probleemid seoses ühiskonnas radikaliseerumist soodustava haavatavuse vähendamise ja vägivaldse ekstremismi ideoloogiliste käivitajate kindlakstegemise ja neutraliseerimisega nõuavad eri poliitikavaldkondades tegutsevate osaliste institutsioonidele ühistegevust;
- väga oluline on käsitleda igasugust vägivaldse äärmusluse viivat radikaliseerumist, sõltumata selle taga olevast usulisest ja/või poliitilisest ideoloogiast;

TUNNISTAVAD, et meie eluviisi kaitsmiseks ja noortele paremate võimaluste pakkumiseks on hädavajalik sektoriülene koostöö ning ELi toetus radikaliseerumise ennetamiseks võetavatele liikmesriikide meetmetele ⁽³⁾;

TOONITAVAD, et on oluline tugevdada koostööd selliste radikaliseerumise ennetamise ja inimõiguste edendamisega aktiivselt tegelevate rahvusvaheliste organisatsioonidega nagu ÜRO (eelkõige UNESCO), Euroopa Nõukogu, OECD ja muud mitmepoolsed foorumid;

⁽¹⁾ Deklaratsioon kodanikuaktiivsuse ning vabaduse, sallivuse ja mittediskrimineerimise ühiste väärtuste edendamise kohta hariduse kaudu (17. märts 2015, Pariis).

⁽²⁾ Tunnistades, et iga radikaliseerumine ei vii tingimata vägivaldse ekstremismi, kasutatakse käesolevas tekstis lühiduse eesmärgil siiski terminit „radikaliseerumine“.

⁽³⁾ 16. septembri 2016. aasta Bratislava deklaratsioon.

TERVITAVAD komisjoni teatist, ⁽¹⁾ millega toetatakse vägivaldse ekstremismi viiva radikaliseerumise ennetamist;

Hariduse ja noorsootöö ennetav roll

NÕUSTUVAD, et haridus ja koolitus, sealhulgas formaalõpe, mitteformaalne ja informaalne õpe on mõjusad vahendid ühiste väärtuste ⁽²⁾ edendamiseks, muu hulgas inimõigustealase hariduse ja kodanikuhariduse, mineviku õppetundidele keskenduvate haridusprogrammide ning kaasava õppekeskkonna kaudu, mis soodustavad osalemist, sotsiaalset liikuvust ja kaasatust, tugevdades seeläbi ühiskonna ja demokraatliku elu aluseid;

NÕUSTUVAD, et noorsootöö, rohujuure tasandi sport ja kultuuriline tegevus võivad samuti olla tõhusad vahendid, et jõuda noorteni, keda ähvardab radikaliseerumise oht; kuna nende taust on erinev, on individuaalne lähenemisviis väga oluline;

RÕHUTAVAD, et väga oluline on tähele panna muret tekitavat käitumist ja reageerida radikaliseerumise varajastele märkidele, kaasates kõik asjaomased osapooled ⁽³⁾ suhtlusesse ja tihedasse koostöösse lapsevanemate, eakaaslaste ja laiema perekonnaringiga;

RÕHUTAVAD, et kuigi kognitiivsed oskused on endiselt olulised, tuleb õppeprotsessis samuti arendada sotsiaalseid, kodaniku- ja kultuuridevahelisi pädevusi, suhtlemisostust ning konfliktide lahendamise oskusi, empaatiavõimet, vastutust, kriitilist mõtlemist ja meediapädevust ⁽⁴⁾;

NÕUSTUVAD, et õpetajad, koolitajad ⁽⁵⁾ ja muud haridustöötajad peavad olema paremini koolitatud ja varustatud oskustega tegeleda mitmekesisuse ning kõigi õppijate vajadustega, samuti ühiste väärtuste edasiandmisega positiivsete narratiivide, elukogemuse ja rahumeelsete maailmavaadete kaudu;

LEIAVAD, et radikaliseerumise ennetamist tuleks toetada meetmetega, mida eelkõige rahastatakse Erasmus+, Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide, programmi „Horisont 2020“, programmi „Loov Euroopa“, programmi „Kodanike Euroopa“, õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmi ning Sisejulgeolekufondi kaudu;

Radikaliseerumisevastase võitluse julgeolekumõõde

- MÄRGIVAD, et terrorismi ja vägivaldse ekstremismi viiva radikaliseerumisega kaasnevad märkimisväärsed ja muutuvad väljakutsed meie kodanike julgeolekule, mida tuleb käsitleda terviklikult, eeskätt liikmesriikide poolt, eelkõige kohalikul tasandil, kuid ka ELi tasandil aluslepingutega kooskõlas oleva koordineeritud toetuse kaudu;
- MÄRGIVAD, et hiljutised terrorirünnakud ja rünnakukatsed Euroopas näitavad seda, et globaalne terrorismioht on muutunud detsentraliseeritumaks ja keerukamaks ning mitmetes aspektides raskemini avastatavaks, seda osaliselt üha kiirema radikaliseerumisprotsessi tõttu;
- VÕTAVAD ARVESSE tagasipöördujate, sealhulgas eelkõige tagasipöörduvate terroristidest välisvõitlejate, nende perekondade ja alaealiste arvu võimalikku suurenemist;
- TUNNISTAVAD, et jõuline vastus riikideülelele radikaliseerumise ohule nõuab lisaks ELi-sisestele ennetavate meetmetele ka ELi-väliste jõupingutuste kiiret rakendamist selle algpõhjuste käsitlemiseks, keskendudes eelkõige Lääne-Balkanani piirkonna, Türgi ja Põhja-Aafrikaga tehtavale koostööle ja nende toetamisele;

Internetis leviva terroristliku propaganda ja vihakõne vastu võitlemine

- MÄRGIVAD internetiteenuse osutajate kaasamise ja nendega koostöö tegemise vajadust internetis leviva ebaseadusliku vihakõne vastases võitluses, ⁽⁶⁾ austades täielikult sõnavabadust, pidades silmas sotsiaalmeedia rolli peamise vahendina potentsiaalsete radikaalide leidmiseks, nendega kontakti saavutamiseks ja nende vägivallategudele õhutamiseks ning TOONITAVAD, kui tähtis on mitut sidusrühma kaasav lähenemisviis ⁽⁷⁾;

⁽¹⁾ 10466/16.

⁽²⁾ Euroopa Liidu lepingu artikkel 2.

⁽³⁾ Dok. 9640/16 – nt õpetajad, ülikoolide haridustöötajad, sotsiaaltöötajad, noorsootöötajad, tervishoiuteenuse osutajad, vabatahtlikud, naabrid, sporditreenerid, usujuhid või mitteametlikud juhid, kohalikud politseiametnikud.

⁽⁴⁾ 9641/16.

⁽⁵⁾ Käesolevas tekstis kasutatakse terminit „koolitajad“ nendele isikutele viitamisel, kes pakuvad formaalset, mitteformaalset ja/või informaalset õpet.

⁽⁶⁾ 31. mai 2016. aasta tegevusjuhend ebaseadusliku internetis leviva vihakõne vastu võitlemiseks (komisjon koos Facebooki, Twitteri, YouTube'i ja Microsoftiga).

⁽⁷⁾ Võttes sellega seoses teadmiseks komisjoni ettepaneku (dok 9479/16) laiendada audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi teatavate sätete, eelkõige vägivallale ja vihkamisele kihutamise keelu, kohaldamist videote jagamise platvormidele.

- TOONITAVAD ELi interneti foorumi rolli terroristliku veebisisu kättesaadavust vähendavate vahendite väljatöötamisel ja kodanikuühiskonna partnerite võimestamisel alternatiivsete narratiivide levitamisel internetis;
- TUNNUSTAVAD Põhiõiguste Ameti (FRA), radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku (RAN) ja selle tippkeskuse ning Süüria strateegilise teabe- ja nõustamisüksuse (SSCAT) väärtuslikku tööd ning RÕHUTAVAD tõeliste sidemete tähtsust riiklike ja kohalike asjaosaliste vahel;
- LEIAVAD, et nii internetipõhised kui ka muud algatused, mis pakuvad alternatiivseid, positiivseid ja mõeldukaid narratiive, võivad olla vastastikuse austuse edendamise ja radikaliseerumise ennetamise seisukohalt otsustava tähtsusega; MÄRGIVAD vastupropaganda mõju täiendava hindamise ja analüüsi vajadust;

KUTSUVAD LIKMESRIIKE ÜLES

- julgustama koostööd haridus- ja koolitusasutuste, kohalike kogukondade, kohalike ja piirkondlike haldusasutuste, vanemate, laiema perekonnaringi, noortevaldkonnas tegutsevate osapoolte, vabatahtlike ning kodanikuühiskonna vahel, et tugevdada sotsiaalset kaasatust ja ühtekuuluvustunnet ning positiivset identiteeti;
- laiendada õpetajate, koolitajate ja muude haridustöötajate pädevusi, et nad oskaksid märgata muutuseid käitumises, mis viitavad radikaliseerumisele ning saaksid pidada vestlusi „rasketel teemadel“, ⁽¹⁾ mis looks dialoogi õpilaste ja teiste noortega tundlikel teemadel, mis on seotud isiklike tunnete, põhimõtete ja veendumustega;
- vajaduse korral kasutama olemasolevaid või arendama uusi vahendeid ja materjale õpetajate, koolitajate ja muude haridustöötajate jaoks, kaasa arvatud võrgustikud, kus nad saavad jagada nõuandeid ja suuniseid selle kohta, kuidas käsitleda keerulisi juhtumeid, samuti abitelefoniid noortele;
- edendada ülemaailmset ja kodanikuharidust, samuti vabatahtlikku tegevust, et parandada sotsiaalseid, ühiskondlikke ja kultuuridevahelisi pädevusi;
- edendada kaasavat ⁽²⁾ haridust kõikidele lastele ja noortele, võideldes rassismi, ksenofoobia, kiusamise ja mis tahes alustel diskrimineerimise vastu;
- käsitlema komisjoni ja asjaomaste ELi asutuste toel interneti kasutamist terrorismini viiva radikaliseerumise ja värbamise eesmärgil, arendades selleks koostööd internetiteenuse osutajatega, koostööd seoses strateegilise kommunikatsiooni ja vajaduse korral internetisisust teavitamise üksustega, austades seejuures põhiõigusi ning järgides rahvusvahelise õiguse kohaseid kohustusi;
- toetama ELi interneti foorumi ja Europoli Euroopa terrorismivastase võitluse keskuse tööd, eelkõige seda tööd, mida teeb ELi internetisisust teavitamise üksus (EU IRU);
- toetama kodanikuühiskonna organisatsioone, et edendada vastastikust austust ning võidelda vihakuritegude, vihakõne ja terroristliku propaganda vastu, pakkudes positiivseid alternatiive vägivaldsele ekstremistlikule propagandale ja ideoloogiale ning arendades välja vastupropagandat vägivaldsetele ekstremistlikele ideoloogiatele;
- kasutama selliseid kogu ELi hõlmavaid võrgustikke parimate tavade kohta teabe vahetamise jätkamiseks seoses radikaliseerumise vastase võitlusega, nagu radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku tippkeskus;
- võttes arvesse üleminekut SSCATilt (Süüria strateegiline teabe- ja nõustamisüksus) Euroopa strateegilise teabevahetuse võrgustikule (ESCN), jätkuvalt kasutama Euroopa strateegilise teabevahetuse võrgustiku nõuande- ja teabevahetusteenuseid, et paremini mõista ja toime tulla radikaliseerumise ja polariseerumisega Euroopa kogukondades, näiteks personali integreerimisega Euroopa strateegilise teabevahetuse võrgustikku Brüsselis;
- jätkama deradikaliseerimis-, terrorismist eemaldumise ja rehabiliteerimisprogrammide väljatöötamist tagasipöördujatele, sealhulgas eelkõige tagasipöörduvatele terroristidest välisvõitlejatele, nende perekondadele ja alaealistele;

⁽¹⁾ Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku haridusalane manifest – haridustöötajate ja koolide mõjuvõimu suurendamine

⁽²⁾ Kooskõlas nõukogu ja komisjoni 2015. aasta ühisaruandes (hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku (HK 2020) rakendamise kohta (2015/C-417/04)) osutatuga

KUTSUVAAD komisjoni ÜLES

- jätkama tihedas koostöös liikmesriikidega tööd spetsiaalse parimatel tavadel põhineva vahendite kogumiga ⁽¹⁾ noorsootöötajate jaoks, et aidata noortel arendada oma demokraatlikku vastupanuvõimet, meediapädevust, sallivust, kriitilist mõtlemist ja konfliktilahendamise oskusi;
- edendama ja toetama õpetajate, koolitajate ja muude haridustöötajate, ekspertide, poliitikakujundajate ja teadlaste vastastikust õppimist, et võimaldada vahetada parimaid tavasid ja paremini mõista radikaliseerumise teemat, sealhulgas poliitikaraamistiku ning headest tavadest veebipõhise ülevaate väljatöötamist ⁽²⁾;
- võttes arvesse pakulist ja väga mitmetahulist probleemi, milleks on radikaliseerumise ennetamine ja selle vastu võitlemine, korraldama mitmeid sidusrühmi hõlmava konverentsi, ⁽³⁾ kuhu tulevad kokku eri sektorid ja asjaomased sidusrühmad (nt justiits- ja siseküsimuste, haridus-, noorte-, spordi-, kultuuri- ja sotsiaalküsimuste valdkonnast) ja noored;
- edendama vastastikust mõistmist ja lugupidamist ELis ja kolmandatest riikidest pärit üliõpilaste ja teiste noorte vahel otsese ja virtuaalse noortevahetuse kaudu, näiteks eTwinning Plus võrgustiku laiendamine valitud riikidele, kes asuvad ELi naabruses, ja programmi „Erasmus+“ virtuaalsed noortevahetused;
- julgustama otsekontakte ebasoodsatest oludest pärit noorte ja positiivsete eeskujude vahel, näiteks loomeinimesed, sportlased ja ettevõtjad ning mis tahes edulood, mis on olulised noorte jaoks, et inspireerida neid reaalsete elukogemuste abil ⁽⁴⁾. Selleks, et aidata luua usaldusväärseid positiivseid alternatiive vägivaldsele ekstremistlikule propagandale, võiksid endised radikaliseerunud inimesed samuti rääkida oma kogemustest;
- parandama koostööd teenuseosutajatega, tervitades kodanikuühiskonna ja digitaalvaldkonna tööstuse tihedat kaasatust ning töötama välja algatused, et veelgi edendada terroristliku sisu tõhusalt kõrvaldamist (eelkõige ühise teavitamisplatvormi väljatöötamise abil) ja alternatiivse propaganda levitamist eelkõige väljakuulutatud kodanikuühiskonna tugevdamise programmi kaudu;
- Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti tööle tuginedes edendama vastastikust austust, mittediskrimineerimist, põhivabadusi ja solidaarsust kogu ELis;
- võtma arvesse käesolevaid järeldusi kavandatud meetmete ettevalmistamisel ja elluviimisel.

⁽¹⁾ Marginaliseerumise ja vägivaldse radikaliseerumise ennetamist ning kodanikuaktiivsust edendava noorsootöö eksperdirühma käimasolev töö, nagu on sätestatud Euroopa Liidu noorte töökavas (2016–2018) (ELT C 417, 15.12.2015, lk 1).

⁽²⁾ HK 2020 tööühma (milles käsitletakse kodanikuaktiivsuse ning vabaduse, sallivuse ja mittediskrimineerimise ühiste väärtuste edendamist hariduse kaudu) volituste piires.

⁽³⁾ Näiteks nagu korrapärane radikaliseerumiselase teadlikkuse võrgustiku radikaliseerumist käsitlev kõrgetasemeline konverents.

⁽⁴⁾ Võrgustikku haldavad kohalikul tasandil Erasmus+ riiklikud bürood, mis võimaldab ka kohandamist kohalikele oludele.

LISA

Nõukogu TULETAB käesolevate järelduste vastuvõtmisel MEELDE eelkõige järgmist:

- ELi terrorismivastane strateegia (dok 14469/4/05)
- Radikaliseerumise ja terroristide värbamise vastane muudetud ELi strateegia (dok 9956/14)
- Välisasjade nõukogu 9. veebruari 2015. aasta järeldused terrorismivastase võitluse kohta (dok 6026/15)
- Euroopa Ülemkogu 12. veebruari 2015. aasta kohtumine, millel riigipead ja valitsusjuhid kutsusid üles rakendama terviklikku lähenemisviisi, sealhulgas sotsiaalse lõimimisega tegelevaid algatusi, millel on suur roll vägivaldse radikaliseerumise ennetamisel.
- Euroopa Liidu haridusministrite 17. märtsil 2015. aastal Pariisis toimunud mitteametlikul kohtumisel vastu võetud deklaratsioon kodanikuaktiivsuse ning vabaduse, sallivuse ja mittediskrimineerimise ühiste väärtuste edendamise kohta hariduse kaudu.
- Euroopa julgeoleku tegevuskava (dok 8293/15)
- Nõukogu järeldused Euroopa Liidu sisejulgeoleku uuendatud strateegia (2015–2020) kohta (dok 9798/15)
- Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide järeldused terrorismi ja vägivaldse äärmusluseni viivale radikaliseerumisele kriminaalõiguslike vahenditega reageerimise tugevdamise kohta (dok 14419/15)
- 2015. aasta novembris vastu võetud HK 2020 ühisaruanne hariduse ja koolituse kohta (dok 14440/1/15 REV 1)
- ELi terrorismivastase võitluse koordinaatori märkus nõukogule Euroopa Ülemkogu liikmete poolt 12. veebruaril 2015 tehtud avalduse, nõukogu (justiits- ja siseküsimused) 20. novembri 2015. aasta järelduste ja Euroopa Ülemkogu 18. detsembri 2015. aasta järelduste rakendamise seisu kohta (dok 6785/16)
- ELi justiits- ja siseministrite ning ELi institutsioonide esindajate ühisavaldus 22. märtsil 2016 Brüsselis toimunud terrorirünnakute kohta, milles kutsutakse üles võtma terrorismivastase võitluse valdkonnas 10 meetet, sealhulgas jätkata ennetavate meetmete väljatöötamist (dok 7371/16)
- Teatis Euroopa julgeoleku tegevuskava elluviimise kohta, et võidelda terrorismi vastu ning liikuda tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu poole (dok 8128/16)
- Nõukogu 30. mai 2016. aasta järeldused noortevaldkonna rolli kohta terviklikus ja valdkondadevahelises lähenemisviisis, mille eesmärk on noorte vägivaldse radikaliseerumise ennetamine ja selle vastu võitlemine (dok 9640/16)
- Nõukogu 30. mai 2016. aasta järeldused meediapädevuse ja kriitilise mõtlemise arendamise kohta hariduse ja koolituse kaudu (dok 9641/16)
- Nõukogu järeldused põhiõiguste harta kohaldamise kohta 2015. aastal (eelkõige mittediskrimineerimist, vihkamist ohutavaid avaldusi, rassismi ja ksenofoobiat käsitlev osa) (dok 10005/16)
- 16. septembri 2016. aasta Bratislava deklaratsioon
- Euroopa Liidu sisejulgeoleku uuendatud strateegia ja terrorismivastase võitluse rakendusdokument: 2016. aasta teine pool (dok 11001/1/16 REV 1).
- 12. oktoobri 2016. aasta esimene eduaruanne tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta (COM(2016) 670 final).